

**Informacija o Prijedlogu memoranduma o razumijevanju između Ministarstva finansija
Crne Gore, Savjeta za reviziju Crne Gore i Savjeta za unapređenje i nadzor nad
revizijom Republike Makedonije**

Zakonom o reviziji koji je Skupština Crne Gore usvojila 29.12.2016. godine (Sl. list CG, br. 01/17 od 09.01.2017. godine), uspostavljen je okvir za nadzor nad radom ovlašćenih revizora i društava za reviziju. Uspostavljanje nadzora podrazumijevalo je uspostavljanje organizacione jedinice u Ministarstvu finansija, koja je nadležna za inspekcijski nadzor rada ovlašćenih revizora i društava za reviziju, kao i osnivanje Savjeta za reviziju.

Ministarstvo finansija, u skladu sa članom 44 Zakona o reviziji ("Sl. list CG", broj 01/17), ima obavezu i ovlašćenje da naročito kontroliše da li društvo za reviziju, odnosno ovlašćeni revizor:

- 1) obavlja reviziju u skladu sa ovim zakonom, Međunarodnim standardima revizije i pravilima revizorske struke;
- 2) ispunjava zahtjeve nezavisnosti;
- 3) ima kvantitet i kvalitet angažovanih resursa u skladu sa standardima revizije;
- 4) ispunjava uslove za izdavanje dozvola za obavljanje revizije, odnosno za dobijanje licence;
- 5) poštuje etičke zahtjeve propisane Kodeksom etike za profesionalne računovođe; i
- 6) kontroliše način na koji obračunavaju naknade za usluge revizije.

U skladu sa članom 43 Zakona o reviziji Ministarstvo finansija u postupku inspekcijskog nadzora saraduje, pruža pomoć i informacije i sprovodi druge oblike saradnje sa nadležnim organima drugih država.

U skladu sa članom 37 Zakona o reviziji ("Sl. list CG", broj 01/17) Savjet za reviziju ima sledeće nadležnosti:

- 1) razmatra i zauzima stavove o pitanjima razvoja i unapređivanja revizorske prakse u Crnoj Gori;
- 2) prati proces primjene standarda revizije;
- 3) daje inicijative za odgovarajuća i blagovremena rješenja radi što efikasnije primjene standarda revizije;
- 4) pruža savjete licima koja kreiraju politiku, regulatorima i državnim organima;
- 5) pruža stručnu pomoć za poboljšanje kvaliteta finansijskog izvještavanja;
- 6) objavljuje na svojoj internet stranici izvještaje o transparentnosti društava za reviziju, odnosno ovlašćenih revizora;
- 7) daje mišljenje na godišnji plan kontrole društava za reviziju i ovlašćenih revizora koji utvrđuje Ministarstvo;
- 8) daje mišljenje na program kontinuirane profesionalne edukacije ovlašćenih revizora;
- 9) daje mišljenje na program obuke ovlašćenih službenih lica; i
- 10) vrši i druga pitanja od značaja za ostvarivanje i unapređenje revizorske prakse u Crnoj Gori.

U oktobru 2018. godine, Savjet za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije (CAOARM), kao nadležno tijelo za nadzor nad revizijom u Makedoniji, dostavio je inicijativu

za potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između Savjeta za reviziju u Crnoj Gori (ACM), Ministarstva finansija (MoF) i CAOARM. Tekst Memoranduma je usklađen sa zahtjevima svih strana i pruža osnovu za unapređenje saradnje Crne Gore i Makedonije u postupku nadzora na radom revizora i ostalih tema od značaja za revizorsku profesiju u Crnoj Gori.

SVRHA MEMORANDUMA

1. Sve strane teže da poboljšaju kvalitet, tačnost i pouzdanost informacija u revizorskoj profesiji, kroz unapređenje legislative vezane za reviziju i nadzor nad revizijom, kako bi zaštitili investitore, pomogli u jačanju povjerenja javnosti u reviziju i povećali povjerenje investitora na svojim tržištima kapitala.
2. Sve strane prepoznaju da je u zajedničkom interesu da sarađuju u razmjeni iskustava po pitanju nadzora nad revizijom, koji spada pod zakonsku nadležnost svih strana, u mjeri u kojoj je takva saradnja usklađena sa zakonima ili propisima pomenutih strana, njihovim važnim interesima i raspoloživim resursima.
3. Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je da se ubrza usaglašavanje sa Međunarodnim standardima revizije i ostalim standardima, okvirima za finansijsko izvještavanje, saopštenjima revizije i Etičkim kodeksom koji je izdat od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC) i olakša međusobna saradnja između strana, u mjeri u kojoj to dozvoljava njihovo nacionalno zakonodavstvo u oblasti javnog nadzora nad revizijom.
4. Ovaj Memorandum o razumijevanju **ne stvara nikakve pravne obaveze, niti zamjenjuje bilo koje zakone ili propise**, ne podstiče pravo bilo koje strane, bilo koje vladine ili nevladine organizacije ili bilo kojeg lica da zakonski ospori, direktno ili indirektno, stepen ili način međusobne saradnje bilo koje od strana.

Sve strane se slažu da Evropska komisija još uvijek nije izdala odgovarajuće tumačenje u pogledu reciprociteta koji se odnosi na član 46, stav 1 i adekvatnosti navedene u članu 47, stav 1 (c) Direktive 2006/43/EK prema Crnoj Gori i Republici Makedonji. Stoga, saradnja između tri strane, koja je dogovorena ovim Memorandumom o razumijevanju, isključuje bilo kakvu saradnju zasnovanu na članovima gore pomenute Direktive 2006/43/EK.

CILJ MEMORANDUMA

Memorandum o razumijevanju ima za cilj da upostavi saradnju između Ministarstva finansija, Savjeta za reviziju Crne Gore i Savjeta za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije kako bi koordinirali:

5. Saradnju organizacija sa ciljem da razviju smjernice u postizanju dugoročnog obostranog partnerstva u vezi sa javnim nadzorom, edukacijom, savjetovanjem i srodnim uslugama u Republici Makedoniji;
6. Da sve strane razmotre na koji način da najbolje organizuju razmjenu zaposlenih u ova dva tijela, da omoguće razmjenu tehničkih podataka, podataka vezanih za javni nadzor i drugih relevantnih informacija;

7. Da svaka strana razmijeni odgovarajuće tehničke podatke, podatke vezane za javni nadzor, edukaciju, kontinuiranu edukaciju i ostale informacije kao osnovu za razmjenu stavova, kako bi iskoristili odgovarajuća stručna mišljenja sve tri institucije u cilju uzajamne koristi;
8. Da unaprijedi stručnost lica koja sprovode nadzor, kako ACM tako i CAOARM, unapređujući vještine za praktičnu primjenu Međunarodnih standarda revizije (ISA) u revizorskim angažovanjima, razmjenom iskustava i prenošenjem znanja između ACM i CAOARM prilikom obavljanja revizijskih angažmana i unapređenja revizorske profesije;
9. Na razmjenu informacija u cilju poboljšanja stručnih kvaliteta lica koja sprovode nadzor u ACM i CAOARM u obavljanju kontrole kvaliteta revizije (nadzora) i da osigura kvalitetnu primjenu Međunarodnih standarda revizije (ISA), okvira za finansijsko izvještavanje, saopštenja revizije i Etičkog kodeksa koji je izdat od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC), od strane revizorskih firmi i revizora; i
10. Da razvije proces razumijevanja izvještaja o transparentnosti kroz analizu podataka i prenošenje iskustava i znanja iz Evropske unije u Crnu Goru i Republiku Makedoniju.

REZULTATI

Sve strane ovog Memoranduma o razumijevanju će uložiti napore da postignu sljedeće rezultate:

- a) Zajednički projekti koji se odnose na razvoj sistema javnog nadzora;
- b) Zajednički projekti koji se odnose na nove regionalne obrazovne programe vezane za revizorsku profesiju i kontinuirane programe profesionalnog razvoja u oblasti nadzora nad revizijom, na osnovu međunarodnih standarda revizije;
- c) Promovisanje modela zajedničke saradnje i rezultata ka regionalnim i globalnim institucijama poput Mediteranske federacije profesionalnih računovođa (FCM), Međunarodne federacije računovođa (IFAC), itd; i
- d) Doprinos svih strana u vidu poboljšanja kvaliteta, tačnosti i pouzdanosti informacija u revizorskoj profesiji kroz regulativu vezanu za reviziju i nadzor nad radom revizora.

FINANSIJSKA SREDSTVA

Za potpisivanje Memoranduma nije potrebno obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz budžeta.

PRILOG: Prijedlog memoranduma o razumijevanju između Ministarstva finansija Crne Gore, Savjeta za reviziju Crne Gore i Savjeta za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije.

<p style="text-align: center;">MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN</p> <p style="text-align: center;">The Ministry of Finance of Montenegro</p> <p style="text-align: center;">and</p> <p style="text-align: center;">The Audit Council of Montenegro</p> <p style="text-align: center;">and</p> <p style="text-align: center;">The Council for Advancement and Oversight of the Audit of the Republic of Macedonia</p> <p>The Ministry of Finance of Montenegro (MoF),</p> <p>and</p> <p>The Audit Council of Montenegro (ACM),</p> <p>and</p> <p>The Council for Advancement and Oversight of the Audit of the Republic of Macedonia (CAOARM), in accordance with provisions of the Law of Audit (Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 158/10, 135/11, 150/12, 188/13, 43/14, 138/14, 145/15, 192/15 and 23/16), and in accordance with provisions of the Law on Audit (Official Gazette of Montenegro No. 001/17)</p>	<p style="text-align: center;">MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU</p> <p style="text-align: center;">Ministarstva finansija Crne Gore</p> <p style="text-align: center;">i</p> <p style="text-align: center;">Savjeta za reviziju Crne Gore</p> <p style="text-align: center;">i</p> <p style="text-align: center;">Savjeta za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije</p> <p>Ministarstvo finansija Crne Gore (u daljem tekstu: MoF)</p> <p>i</p> <p>Savjet za reviziju Crne Gore (u daljem tekstu: ACM),</p> <p>i</p> <p>Savjet za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije (u daljem tekstu: CAOARM), u skladu sa odredbama Zakona o reviziji (Službeni list Republike Makedonije br. 158/10, 135/11, 150/12, 188/13, 43/14, 138/14, 145/15, 192/15 i 23/16), i u skladu sa odredbama Zakona o reviziji (Sl. list CG br. 001/17)</p>
<p>have agreed as follows:</p> <p>PURPOSE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. All Parties seek to improve the quality, accuracy and reliability of the audit profession through audit regulation and audit oversight in order to protect investors, help strengthening the public confidence in auditing and to increase the confidence of investors in their respective capital markets. 2. All Parties recognise that it is in their common interest to cooperate in the exchange of their experiences regarding the public oversight of auditors that fall within the regulatory jurisdiction of all Parties, to the extent such cooperation is compatible with the Parties' respective 	<p>su dogovorili sljedeće:</p> <p>SVRHA MEMORANDUMA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sve strane teže da poboljšaju kvalitet, tačnost i pouzdanost informacija u revizorskoj profesiji, kroz unapređenje legislative vezane za reviziju i nadzor nad revizijom, kako bi zaštitili investitore, pomogli u jačanju povjerenja javnosti u reviziju i povećali povjerenje investitora na svojim tržištima kapitala. 2. Sve strane prepoznaju da je u zajedničkom interesu da sarađuju u razmjeni svojih iskustava po pitanju nadzora nad revizijom, koji spada pod zakonsku nadležnost svih strana, u mjeri u kojoj je takva saradnja kompatibilna sa zakonima ili propisima

<p>laws or regulations, their important interests and their available resources.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. The purpose of this MoU is to accelerate the compliance with International Standards of Auditing and other international standards, framework provisions, practice statements and the Code of Ethics issued by the IFAC and to facilitate mutual cooperation between the Parties, to the extent permitted by their respective national laws, in the area of public oversight of auditing. 4. This MoU does not create any legal obligations or supersede any Laws or Regulations, and does not give rise to a right on the part of any of the Parties or any other governmental or non-governmental entity or any Person to legally challenge, directly or indirectly, the degree or manner of mutual cooperation by any of the Parties. It cannot override any jurisdiction's laws or regulations and does not create any rights or obligations with respect to any of the Parties or other persons or entities. 5. All Parties agree that the European Commission has not yet issued an appropriate clearance with regards to the equivalence referred to in Article 46, paragraph 1 and adequacy referred to in Article 47, paragraph 1(c) of the Directive 2006/43/EC to Montenegro and to the Republic of Macedonia. Therefore the cooperation between all Parties, agreed in this MoU, excludes any cooperation based on the articles of Directive 2006/43/EC mentioned above. 	<p>pomenutih strana, njihovim važnim interesima i raspoloživim resursima.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je da se ubrza usaglašavanje sa Međunarodnim standardima revizije i ostalim standardima, okvirima za finansijsko izvještavanje, saopštenjima revizije i Etičkim kodeksom koji je izdat od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC) i olakša međusobna saradnja između strana, u mjeri u kojoj to dozvoljava njihovo nacionalno zakonodavstvo u oblasti javnog nadzora nad revizijom. 4. Ovaj Memorandum o razumijevanju ne stvara nikakve pravne obaveze, niti zamjenjuje bilo koje zakone ili propise, ne podstiče pravo bilo koje strane, bilo koje vladine ili nevladine organizacije ili bilo kojeg lica da zakonski ospori, direktno ili indirektno, stepen ili način međusobne saradnje bilo koje od strana. Ovaj Memorandum ne može nadjačati bilo koji zakon ili propis i ne stvara nikakva prava ili obaveze u pogledu bilo koje strane ili drugih lica i institucija. 5. Sve strane se slažu da Evropska komisija još uvijek nije izdala odgovarajuće tumačenje u pogledu reciprociteta koji se odnosi na član 46, stav 1 i adekvatnosti navedene u članu 47, stav 1 (c) Direktive 2006/43/EK prema Crnoj Gori i Republici Makedonji. Stoga, saradnja između obje strane, koja je dogovorena ovim Memorandumom o razumijevanju, isključuje bilo kakvu saradnju zasnovanu na članovima gore pomenute Direktive 2006/43/EK.
<p>OBJECTIVE</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. This MoU has the objective of establishing a cooperation between MoF, ACM and CAOARM in order to coordinate their efforts: <ul style="list-style-type: none"> • For working in collaboration in order for the three organisations to develop a roadmap for achieving a long-term mutually beneficial partnership with regards to public oversight, training, advisory, and related services in 	<p>CILJ</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Ovaj Memorandum o razumijevanju ima za cilj da upostavi saradnju između MoF, ACM i CAOARM kako bi koordinasali svoje snage: <ul style="list-style-type: none"> • Na saradnju sve tri organizacije sa ciljem da razviju smjernice u postizanju dugoročnog obostranog partnerstva u vezi sa javnim nadzorom, edukacijom, savjetovanjem i srodnim uslugama u Republici

Republic of Macedonia;

- For each party to consider how to best organise the exchange of personnel between the three bodies, to facilitate the sharing of technical, public oversight and related information for discussion and application;
- For each party to share with the other the appropriate technical, public oversight, educational, training and other information as the basis for exchanging views and for harnessing the respective expertise of the two institutions for their mutual benefit;
- For improving the expertise of MoF, ACM and CAOARM staff, improving the skills for practical application of the ISA in audit engagements by exchanging experiences, transferring knowledge between MoF, ACM and CAOARM on conducting audit engagements and harmonisation of the audit profession;
- For exchanging information aiming at improving capacities of the staff employed by MoF, ACM and CAOARM for performing quality control inspections of audits and ensuring appropriate application of the International Standards of Auditing and other international standards, framework provisions, practice statements and the Code of Ethics issued by the IFAC by audit firms and auditors; and
- For developing a process for learning the transparency reports through data analysis and bringing EU experiences and expertizes in Montenegro and in the Republic of Macedonia.

RESULTS

7. The parties of this MoU shall make their best efforts to achieve the following results:
- a) Joint projects concerning the development of public oversight systems;
 - b) Joint projects regarding new regional education programs of the profession

Makedoniji;

- Da sve strane razmotraju na koji način da najbolje organizuju razmjenu zaposlenih u ova tri tijela, da omoguće razmjenu tehničkih podataka, podataka vezanih za javni nadzor i drugih relevantnih informacija;
- Da svaka strana razmijeni odgovarajuće tehničke podatke, podatke vezane za javni nadzor, edukaciju, kontinuiranu edukaciju i ostale informacije kao osnovu za razmjenu stavova, kako bi iskoristili odgovarajuća stručna mišljenja sve tri institucije u cilju uzajamne koristi;
- Da unaprijedi stručnost lica koja sprovode nadzor, kako MoF, ACM tako i CAOARM, unapređujući vještine za praktičnu primjenu Međunarodnih standarda revizije (ISA) u revizorskim angažovanjima, razmjenom iskustava i prenošenjem znanja između ACM i CAOARM prilikom obavljanja revizijskih angažmana i unaprjeđenja revizorske profesije;
- U razmjeni informacija u cilju poboljšanja stručnih kvaliteta lica koja sprovode nadzor u MoF, ACM i CAOARM u obavljanju kontrole kvaliteta revizije (nadzora) i da osigura kvalitetnu primjenu Međunarodnih standarda revizije (ISA), okvira za finansijsko izvještavanje, saopštenja revizije i Etičkog kodeksa koji je izdat od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC), od strane revizorskih firmi i revizora; i
- Da razvije proces razumijevanja izvještaja o transparentnosti kroz analizu podataka i prenošenje iskustava i znanja iz Evropske unije u Crnu Goru i Republiku Makedoniju.

REZULTATI

7. Strane ovog Memoranduma o razumijevanju će uložiti sve snage da postignju sljedeće rezultate:
- a) Zajednički projekti koji se odnose na razvoj sistema javnog nadzora;
 - b) Zajednički projekti koji se odnose na nove regionalne obrazovne programe vezane za revizorsku profesiju i kontinuirane programe

<p>and continuous professional development programs in the field of audit oversight, based on international auditing standards;</p> <p>c) Promotion of their cooperation model and its results to regional and global institutions such as FCM, IFAC, etc; and</p> <p>d) Contributions of all parties to improve the quality, accuracy and reliability of the audit profession through audit regulation and auditor oversight.</p>	<p>profesionalnog razvoja u oblasti nadzora nad revizijom, na osnovu međunarodnih standarda revizije;</p> <p>c) Promovisanje modela zajedničke saradnje i rezultata ka regionalnim i globalnim institucijama poput Mediteranske federacije profesionalnih računovođa (FCM), Međunarodne federacije računovođa (IFAC), itd; i</p> <p>d) Doprinos sve tri strane u vidu poboljšanja kvaliteta, tačnosti i pouzdanosti informacija u revizorskoj profesiji kroz regulativu vezanu za reviziju i nadzor nad radom revizora.</p>
<p>DURATION</p> <p>8. The duration of the Agreement is not limited and is effective from the date of signing. The agreement may be revised once MoF or ACM and/or CAOARM had been issued an appropriate clearance by the EU Commission with regards to the adequacy referred to in Article 47 and equivalence referred to in Article 46 of the 2006/43/EC, or sooner, should the need arise and if all Parties agree upon that.</p>	<p>TRAJANJE</p> <p>8. Trajanje ovog Sporazuma nije ograničeno i stupa na snagu danom potpisivanja istog. Sporazum se može revidirati nakon što Savjet za reviziju Crne Gore (ACM) i/ili Savjet za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije (CAOARM) dobije odgovarajuće tumačenje od strane Evropske komisije u pogledu adekvatnosti pomenute u članu 47 i reciprociteta u članu 46 2006/43/EK, ili ranije, ukoliko se ukaže potreba i ako se sve strane slože sa tim.</p>
<p>TERMINATION</p> <p>9. Any Party of this MoU may terminate its participation in this MoU at any time upon written notice to the other Parties.</p>	<p>PREKID</p> <p>9. Svaka strana ovog Memoranduma o razumijevanju može prekinuti svoje učešće u ovom Memorandumu u bilo koje vrijeme na način što će obavijestiti druge stranu pisanim putem.</p>
<p>OTHER</p> <p>10. The Parties may consult and revise the terms of this MoU in the event of a substantial change in laws or regulations and/or practices affecting the operation of this MoU, or if they wish to modify the terms of their cooperation.</p>	<p>OSTALO</p> <p>10. Strane mogu da se konsultuju i revidiraju uslove ovog Memoranduma o razumijevanju u slučaju značajnih izmjena u zakonima ili propisima i/ili praksi koja utiče na sprovođenje ovog Memoranduma o razumijevanju, ili ako žele da izmijene uslove njihove saradnje.</p>

FINAL PROVISION

11. This MoU comes into force from the date of signature by all three Parties.

The Audit Council of Montenegro

The Ministry of Finance of Montenegro

The Council for Advancement and Oversight of the Audit of the Republic of Macedonia

ZAVRŠNE ODREDBE

11. Ovaj Memorandum o razumijevanju stupa na snagu danom potpisivanja svih strana.

Savjet za reviziju Crne Gore

Ministarstvo finansija Crne Gore

Savjeta za unapređenje i nadzor nad revizijom Republike Makedonije